

УДК 159.9 : 37.018.4

Гудімова А. Х., доктор філософії зі спеціальності 053 Психологія
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова (м. Одеса, Україна)
alisar.hudimova@onu.edu.ua

РОЛЬ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ СПРИЯТЛИВОГО ПСИХОЛОГІЧНОГО КЛІМАТУ В ДИСТАНЦІЙНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

***Анотація.** Стаття присвячена теоретичному розгляду проблеми впливу інтерактивних технологій на формування сприятливого психологічного клімату у віртуальній аудиторії. В роботі розглянуто психологічні механізми, що забезпечують формування почуття спільноти та залученості здобувачів освіти на занятті. Виявлено психологічні чинники, що сприяють підвищенню мотивації та академічної успішності в умовах онлайн-навчання.*

Ключові слова: *інтерактивні технології, дистанційна освіта, психологічний клімат, комунікативні бар'єри, принцип «бутерброд», учасники освітнього процесу, мотивація, кооперативне навчання*

Abstract. *The article focuses on the theoretical analysis of the influence of interactive technologies on the development of a supportive psychological climate in a virtual classroom. The research investigates the psychological mechanisms that promote cultivating a sense of collective belonging and student involvement during sessions. Psychological factors that enhance motivation and academic achievement in online learning are identified.*

Keywords: *interactive technologies, distance education, psychological climate, communication barriers, «sandwich» principle, educational process participants, motivation, cooperative learning*

Актуальність. Сучасні умови призводять до того, що освітній процес постійно трансформується в бік використання різноманітних інтерактивних технологій, які допомагають зберігати контакт викладачів зі здобувачами на будь-якій відстані. Не дивлячись на безліч переваг, дистанційна освіта має і низку викликів, з якими стикаються учасники освітнього процесу. Одним з ключових аспектів цієї проблеми є наявність комунікативних бар'єрів, що вимагає від викладачів використання різноманітних креативних підходів аби створити сприятливий психологічний клімат. Налагодженість контакту викладача з аудиторією сприяє підвищенню мотивації, зниженню рівня стресу та тривожності, а також формуванню позитивного ставлення до навчання у здобувачів. Зокрема, впровадження інтерактивних технологій у лекційний процес сприяє: підвищенню активності здобувачів, глибшому засвоєнню матеріалу, розвитку критичного мислення, соціалізації з колегами та моделюванню професійних ситуацій.

Мета – дослідити психологічні особливості впливу інтерактивних технологій на формування почуття спільноти та динаміку залученості здобувачів освіти в умовах дистанційного навчання.

Виклад основного матеріалу. Створення сприятливого психологічного клімату у віртуальній аудиторії вимагає від викладача майстерності. Викладач, використовуючи інтерактивні технології при проведенні лекції має можливість підтримувати відкриту комунікацію та емоційний зв'язок зі здобувачами, що долає відчуття ізоляції та залучає віртуальну аудиторію до активного засвоєння матеріалу. Важливими аспектами є: забезпечення технічного комфорту, врахування індивідуальних особливостей здобувачів та створення атмосфери взаємоповаги, де кожен відчуває підтримку та розуміння. Для ефективного навчання, особливо в онлайн-середовищі, де існує ризик ізоляції, необхідна

активна та свідомо залученість здобувачів у навчальний процес, що включає взаємодію з матеріалами дисципліни, одногрупниками та викладачем. Активна участь здобувачів в інтерактивних навчальних заходах, таких як: використання матеріалів дисципліни, опитування, дискусії та практичні завдання, безпосередньо впливає на їхню успішність, підвищує результати на іспитах та сприяє глибшому засвоєнню знань [2].

Отже, для забезпечення ефективного навчання важливо враховувати криву уваги та працездатність здобувачів, застосовуючи добре структуровані заняття, що поєднують інтерактивні методи та зворотний зв'язок. Психологічні дослідження звертають увагу на дидактичний принцип під назвою «бутерброд», який враховує індивідуальне навчання та особисті особливості учасників освітнього процесу. Колективна фаза є пасивною та подібною до класичних лекцій, що відповідає діапазону уваги студентів. Індивідуальна фаза, натомість, є активною та передбачає застосування отриманих знань для виконання конкретних завдань, таких як дискусії в парах, інтерв'ю у парах або робота в малих групах. Застосування раніше вивченого матеріалу допомагає перевести знання з короткочасної в довготривалу пам'ять. У процесі колективного та індивідуального навчання відбувається поступове перемикавання між пасивним і активним навчанням. Принцип «бутерброд» також включає початок і кінець заняття. Початок повинен захопити увагу студентів і вивести їх з індивідуальної фази, тому важливо створити змістовний контекст і визначити цілі навчання. У кінці заняття потрібно підсумувати матеріал, який було вивчено до цього моменту. Крім того, завершення заняття забезпечує зв'язок між новими знаннями та їх використанням за межами дисципліни [1].

Включаючи в навчальний процес інтерактивні технології за допомогою функціоналу таких платформ як Zoom, WordWall, Lucidspark, Kahoot тощо у викладачів є можливості створення атмосфери повного академічного занурення у дисципліну здобувачів як повноцінних активних учасників у процесі засвоєння матеріалу. Таким чином, кооперативне навчання передбачає виконання завдань у невеликих структурованих гетерогенних групах, що сприяє взаємодії між викладачем та здобувачами, розвитку міжособистісних навичок, а також наявністю регулярної оцінки або самооцінки виконаних завдань [3]. Використання різноманітних завдань, сесійних залів Zoom, опитувань Mentimeter та вікторин Wordwall дозволяє не лише зробити лекційний матеріал цікавішим, але й створити сприятливий психологічний клімат. Інтерактивні технології забезпечують постійний зворотний зв'язок, що дозволяє викладачам швидко реагувати на потреби здобувачів та змінювати навчальний процес. Такі методи також сприяють розвитку соціальних зв'язків та позитивного емоційного фону як серед викладачів, так і серед здобувачів. Відчуття спільноти та

взаємопідтримки створюється шляхом співпраці в сесійних залах, участі в опитуваннях та вікторинах, що є особливо важливим для дистанційного навчання. Кооперативне навчання сприяє гарному засвоєнню матеріалу, досягненню вищої академічної успішності, а також сприяє розвитку соціальних та емоційних навичок здобувачів освіти. Крім того, використання інтерактивних технологій навчання сприяє підвищенню мотивації здобувачів навчатися, оскільки можливість бути активною частиною навчально-виховного процесу є важливим аспектом комплексної підготовки майбутніх фахівців.

Впровадження інтерактивних технологій в освітній процес не лише підтримує концепцію студентоцентрованого навчання, але й сприяє задоволенню базових психологічних потреб здобувачів в автономії, зв'язку та компетентності. У контексті кооперативного навчання, де викладач виступає в ролі ресурсу серед інших джерел інформації, здобувачі активно залучаються до процесів прийняття рішень.

Висновки. Викладач та здобувачі спільно беруть участь у створенні сприятливого психологічного клімату на занятті. У сучасному дистанційному освітньому процесі викладачі можуть максимально використовувати технології для створення підтримуючого та ефективного клімату для здобувачів, в якому можуть мати різноманітні форми соціальної взаємодії, що може покращити комунікативні навички тих, хто вивчає дисципліну. Викладач може не тільки очікувати кращих результатів навчання, але й забезпечити активну присутність, зацікавленість, увагу здобувачів. На лекційних заняттях впровадження цілеспрямованих інтерактивних завдань є ключовим аспектом, щоб об'єднати та залучити здобувачів до вивчення поставлених дослідницьких проблем, створивши сприятливий психологічний клімат. Основним завданням викладача є не просто дати завдання, але активно фасилітувати діяльність здобувачів для сприяння продуктивній соціальній взаємодії в доброзичливому та підтримуючому кліматі в онлайн-аудиторіях. При виконанні інтерактивних завдань здобувачі відчувають, що вони активно беруть участь у навчанні, а не є пасивними слухачами, що, в свою чергу, підвищує їхню мотивацію, дослідницький інтерес та розвиває критичне мислення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Bock, A., Idzko-Siekermann, B., Lemos, M. et al. The Sandwich principle: assessing the didactic effect in lectures on “cleft lips and palates”. BMC Medical Education. 2020. Т. 20. № 310. URL: <https://doi.org/10.1186/s12909-020-02209-y>
2. El-Sabagh, H.A. Adaptive e-learning environment based on learning styles and its impact on development students' engagement. International Journal of

Educational Technology in Higher Education. 2021. Т. 18. №53. P. 1-24. URL: <https://doi.org/10.1186/s41239-021-00289-4>

3. Vaquero-Cristóbal, R., Abenza-Cano, L., Albaladejo-Saura, M., Meroño, L., Marcos-Pardo, P. J., Esparza-Ros, F., & González-Gálvez, N.. Influence of an Educational Innovation Program and Digitally Supported Tasks on Psychological Aspects, Motivational Climate, and Academic Performance. Education Sciences. 2021. № 11(12). P. 821. URL: <https://doi.org/10.3390/educsci11120821>